

Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2021 – 2023

I. Wprowadzenie

Uchwalenie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Gminie Gietrzwałd przez Radę Gminy to zadanie wynikające z Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Celem strategicznym programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy. Program określa szczegółowe zadania do realizowania, ukierunkowane na: rozwój systemu przeciwdziałania przemocy oraz współpracy międzyinstytucjonalnej, zapewnienie dostępności pomocy osobom i rodzinom z dotkniętym problemem przemocy domowej, kształtowanie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym :

1. opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Gminie Gietrzwałd ma charakter długofalowy. Działania obejmują lata 2021-2023. W miarę potrzeb i sytuacji społecznych mogą ulegać zmianom i udoskonaleń.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 poz. 218 ze zm.)
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r, poz. 1876 ze zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. 2019 poz. 2277 ze zm.)

Program jest spójny z Programami:

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy
- Gminnym Programem Wspierania Rodziny na lata 2021-2023
- Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

II. Definicja przemocy w rodzinie

Podstawowym dokumentem regulującym działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest ustawa z dnia 29 listopada 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która pojęcie przemocy definiuje jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste (osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących, lub gospodarujących) w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Definicja przemocy zawiera cztery podstawowe kryteria, na podstawie których, najczęściej rozpoznaje się przemoc w rodzinie. Są to:

- **Intencjonalność** – jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- **Dysproporcja sił** – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą, sprawca jest silniejszy, a ofiara słabsza,
- **Naruszanie godności i praw** – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.),
- **Powodowanie cierpienia i bólu** – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody, a doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Wyróżnia się następujące rodzaje przemocy:

- **Fizyczna - naruszanie nietykalności fizycznej.** Przemoc fizyczna jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko, np.: popychanie, szarpanie, ciągnięcie, szturchanie, klepanie, klapsy, ciągnięcie za uszy, włosy, szczypanie,,

kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzenie w twarz - tzw. "policzek", przypalanie papierosem, duszenie, krępowanie ruchów itp.

- **Psychiczna - naruszenie godności osobistej.** Przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby np.: obrażanie, wyzywanie, osądzanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, grożenie, nieliczenie się z uczuciami, krzyczenie, oskarżanie, obwinianie, oczernianie, krzywdzenie zwierząt, czytanie osobistej korespondencji, ujawnianie tajemnic, sekretów, wyśmiewanie, lekceważenie itp. Przemoc psychiczna jest najczęstszą formą przemocy i jest trudna do udowodnienia.
- **Seksualna - naruszenie intymności.** Przemoc seksualna polega na zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu. Np.: wymuszanie pożycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, nieliczenie się z życzeniami partnerki/partnera, komentowanie szczegółów anatomicznych, ocenianie sprawności seksualnej, wyglądu itp.
- **Ekonomiczna - naruszenie własności.** Przemoc ekonomiczna wiąże się z celowym niszczeniem czyjejś własności, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Np.: niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek "na wspólne konto", sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów itp.
- **Zaniedbanie - naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich.** Jest formą przemocy ekonomicznej i oznacza np.: nie dawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka itp.;

Osoby dotknięte przemocą w rodzinie często doświadczają kilku jej form jednocześnie, przemoc w rodzinie najczęściej nie jest jednorazowym zdarzeniem. Zazwyczaj, jeżeli ktoś raz zastosował przemoc w wobec bliskich osób, stosuje ją po raz kolejny. Osoby zajmujące się zawodowo problemem przemocy w rodzinie obserwują, że przemoc powtarza się w charakterystycznym schemacie zwanym cyklem przemocy.

Stosowanie przemocy prowadzi do niskiej samooceny, poczucia bezsilności i bezradności, ciągłego niepokoju, depresji, chorób związanych ze stresem. Szczególnie dramatyczne konsekwencje przemocy zauważa się u dzieci. Powoduje ona bowiem w ich psychice nieodwracalne skutki, które mogą dać znać o sobie dopiero w życiu dorosłym.

III. Analiza problemów społecznych na terenie Gminy Gietrzwałd

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań niezbędne jest dokonanie analizy problemów społecznych w gminie z uwzględnieniem problemu przemocy w rodzinie.

Gmina Gietrzwałd liczy 6 494 mieszkańców (stan na 02.12.2020 r.), z czego 3 275 stanowią kobiety, a 3 219 mężczyźni. Dominującą grupą wiekową są mężczyźni w przedziale wiekowym 18-65 rokiem życia – 2 200 osób oraz kobiety między 18 a 60 rokiem życia - 1 929 osób.

Według danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Gietrzwałd procedurę „Niebieskie Karty” realizowano w sposób następujący:

Tabela 1. Procedura „Niebieskie Karty” na terenie Gminy Gietrzwałd.

Rok	2017	2018	2019	2020
Procedura „Niebieskie karty”	31	18	24	13

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Gietrzwałdzie
Dane z roku 2020 obowiązują do dnia 30.06.2020 r.*

Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że w 2020 roku (do 30.06.2020 r.) wpłynęło 9 wniosków (w tym 5 w związku z procedurą „NK”) celem rozpoczęcia procedury zobowiązania do leczenia uzależnienia od alkoholu, z czego 5 wniosków zostało skierowanych do dalszego postępowania w celu skierowania na przymusowe leczenie, 4 zaś osoby zmotywowano do podjęcia samodzielnego leczenia.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie wynika, że w 2020 r. (na dzień 30.06.2020 r.) 104 rodziny (268 osób w tych rodzinach) korzystały z pomocy społecznej. Wśród tej grupy 5 rodzin (13 osób w rodzinie) z przemocą, gdzie prowadzona była procedura „Niebieskie Karty”, a 9 rodzin (21 osób w tych rodzinach) to rodziny z problemem alkoholowym. W 2020 roku (na dzień 30.06.2020 r.) 19 osób korzystały z Punktu Konsultacyjnego.

IV. Adresaci programu

Program przeznaczony jest dla mieszkańców Gminy Gietrzwałd, głównie skierowany jest do:

1. Ofiar przemocy w rodzinie:
 - dzieci,
 - współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych,
 - osób starszych,
 - osób niepełnosprawnych.
2. Sprawców przemocy w rodzinie.

3. Przedstawiciele instytucji i służb pracujących z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą.
4. Społeczności lokalnej.

Cel główny programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Podjęcie wszelkich działań wśród społeczności lokalnej na terenie Gminy Gietrzwałd na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cele szczegółowe programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

1. wsparcie i profesjonalna pomoc doradcza, terapeutyczna, socjalna dla ofiar - dzieci i członków rodzin dotkniętych przemocą domową;
2. ochrona zdrowia i życia osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
3. systematyczne zwiększanie dostępności działań interwencyjnych;
4. systematyczne poszerzanie wiedzy społeczności lokalnej oraz służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z tym problemem;
5. wspieranie osób dotkniętych przemocą w sytuacjach kryzysowych;
6. zapewnienie, w miarę możliwości, profesjonalnej pomocy dla osób stosujących przemoc (porady psychologa, podejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy, terapia);
7. ograniczenie występowania zachowań agresywnych wśród dzieci i młodzieży;
8. inicjowanie i podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania i zmniejszania skali zjawiska przemocy w rodzinie.

V. Szczegółowy plan działań, realizatorzy działań

Lp.	ZADANIA	DZIAŁANIA	REALIZATORZY DZIAŁAŃ
1.	Udzielanie pomocy i wsparcia członkom rodzin dotkniętych przemocą	- interwencja kryzysowa, -praca socjalna i terapeutyczna, -poradnictwo medyczne, psychologiczne, pedagogiczne, prawne i socjalne, -procedura „Niebieska Karta”,	- zespół interdyscyplinarny, - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, - Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy przy PCPR w Olsztynie, - publiczne zakłady opieki zdrowotnej w Gminie Gietrzwałd, - szkoły, - policja, - sąd, - prokuratura, - organizacje pozarządowe, - GKRPA,

2.	Ochrona osób (ofiar przemocy) dotkniętych przemocą przed dalszą agresją i przemocą.	- odizolowanie sprawcy przemocy (osoby stosującej przemoc) od ofiar lub ofiary (osób dotkniętych przemocą), - wydanie zakazu kontaktowania się z osobami krzywdzonymi, - udzielanie schronienia i pomocy osobom dotkniętym przemocą,	- policja, - sąd, - prokuratura, - GOPS, - placówki działające na rzecz osób dotkniętych przemocą w województwie i w kraju, - Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy PCPR Olsztyn, Punkt Interwencji Kryzysowej Biskupiec, Zawodowe rodziny zastępcze w tym pogotowia rodzinne - Domy dla Dzieci w tym oddział interwencyjny, - Punkt informacyjno – konsultacyjny dla osób uzależnionych i ofiar przemocy.
3.	Zwiększenie skuteczności działań osób oraz instytucji zobowiązanych i uprawnionych do przeciwdziałania przemocy domowej.	- szkolenia z zakresu przeciwdziałania, przemocy w rodzinie, - praca zespołu interdyscyplinarnego, - współpraca instytucji,	- zespół interdyscyplinarny, - GOPS, - wszyscy realizatorzy programu,
4.	Systematyczna diagnoza i monitoring zjawiska przemocy w rodzinie w środowisku lokalnym.	- analizy danych dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy, - systematyczne kontakty z innymi instytucjami realizującymi działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,	- zespół interdyscyplinarny we współpracy z GKRPA, GOPS, policją, szkołami gminnymi i służbą zdrowia.
5.	Systematyczne poszerzanie wiedzy środowiska lokalnego (edukacja społeczna) na temat zjawiska przemocy w rodzinie	- inicjowanie lub prowadzenie kampanii społecznych, - uczestniczenie w kampaniach ogólnopolskich, - prowadzenie prelekcji,	- zespół interdyscyplinarny we współpracy z GKRPA, GOPS, policją i szkołami gminnymi.

	i jego skutków w celu zmiany postaw społecznych wobec przemocy domowej.	akcji w szkołach gminnych, itp.	

VI. MONITOROWANIE

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Na bieżąco sprawowany będzie nadzór nad realizacją programu i podejmowanie niezbędnych działań zmierzających do osiągnięcia celów wyznaczonych w programie.

VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Źródłem finansowania zadań gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie są środki finansowe z budżetu gminy, w tym środki pochodzące z wpływów z tytułu wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.